

JUBILEUSZ PROF. DRA HAB. ANDRZEJA SAKSONA

Profesor Andrzej Sakson, przedstawiciel trzeciego pokolenia swojej rodziny trwale związanego z Ziemią Zachodnią i Północną, kontynuował rodzinną tradycję nie tylko mieszkając w różnych regionach tych ziem, ale także naukowo obierając badanie społeczności Ziemi Zachodniej i Północnej za punkt swoich poczynań naukowych. Obok badań mniejszości narodowych i etnicznych oraz stosunków polsko-niemieckich, socjologia Ziemi Zachodniej, rozwijana pod kierunkiem jego nauczyciela i mistrza prof. Andrzeja Kwileckiego, stała się kluczowa dla jego sylwetki jako badacza, który od 1984 r. nieprzerwanie związany jest z Instytutem Zachodnim.

Profesor Andrzej Sakson urodził się 1 grudnia 1952 r. w Elblągu. Za sprawą ojca, który był pilotem w 5. Pułku Myśliwsko-Szturmowym, od najmłodszych lat zamieszkiwał różne regiony Ziemi Zachodniej i Północnej, począwszy od Elbląga, przez Piłę, by osiąść w Poznaniu, gdzie ukończył III Liceum Ogólnokształcące. W latach 1971-1976 studiował socjologię na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, gdzie obronił pracę magisterską pt. *Pobyty w Polsce a zmiany stereotypu Polscy i Polaków w świadomości młodzieży zachodniemieckiej*, napisaną pod kierunkiem Andrzeja Kwileckiego. Pierwszy raz z Instytutem Zachodnim, czołową placówką niemoznawczą, Profesor związał się w czerwcu 1975 r., odbywając praktykę w tutejszym Zakładzie Socjologii. Po latach Józef Konieczny przyznawał, że ta praktyka i późniejsze kontakty, które prof. Sakson utrzymywał z IZ „ujawniła między innymi szczerą, tzn. nie tylko odpowiadającą wymogom formalnym, angażowanie się A. Saksona w sprawy i problemy, z którymi zaznajamiał się w Instytucie Zachodnim lub które nasuwał temat jego pracy magisterskiej”. Od początku swojej naukowej ścieżki prof. Sakson poszukiwał możliwości rozwijania warsztatu wykraczających poza obowiązkowy schemat. W roku akademickim 1975/1976 spędził jeden semestr jako wolny słuchacz kierunków socjologia i nauki polityczne na *Freie Universität Berlin*, gdzie uczęszczał m.in. na seminarium Th. Eberta. W latach 1976-1980 odbył studium doktoranckie w Instytucie Socjologii UAM, które zakończył broniąc 13 kwietnia 1981 r. pracę doktorską pt. *Młodzież Berlina Zachodniego. Studium socjologiczne*, napisaną pod kierunkiem A. Kwileckiego. Po ukończeniu studium doktoranckiego, w grudniu 1980 r. rozpoczął pracę na stanowisku asystenta w Instytucie Nauk Społeczno-Politycznych Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie. Z miastem tym związał się na kilka lat, poprzez

zmianę miejsca zamieszkania, ale badawczo tematyka Mazur i Warmii pozostała z nim na dłużej. Po uzyskaniu stopnia doktora, od 1 października 1981 r. pracował na stanowisku adiunkta, a już miesiąc później został kierownikiem Zakładu Nauk Politycznych. W 1984 r. wrócił do Poznania i 15 grudnia rozpoczął pracę na stanowisku adiunkta w Instytucie Zachodnim, z którym związany jest do dziś. Kolejnym krokiem w jego karierze była habilitacja (1992) uzyskana na podstawie dotychczasowego dorobku i pracy *Mazurzy – społeczność pogranicza* (Poznań 1990), po uzyskaniu której objął stanowisko docenta IZ, a od listopada 1993 r. profesora IZ. W latach 1989-1997 pełnił funkcję sekretarza naukowego, a w latach 2004-2011 był dyrektorem Instytutu Zachodniego. W 1994 r. związał się także z Instytutem Socjologii UAM, gdzie prowadził m.in. konwersatorium „Socjologiczne problemy stosunków polsko-niemieckich ze szczególnym uwzględnieniem pogranicza”. W 1999 r. otrzymał z rąk prezydenta tytuł profesora zwyczajnego.

W swojej karierze prof. Sakson skupiał się nie tylko na kolejnych stopniach naukowych, ale aktywnie angażował się w działalność grup badawczych, pracę redakcyjną, a także pełnił funkcje doradczę, służąc swoją wiedzą instytutom naukowym. Podczas pobytu w Olsztynie, oprócz pracy w Akademii był członkiem kolegium redakcyjnego „Olsztyńskich Studiów Etnograficzno-Socjologicznych”, członkiem Ośrodka Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie oraz towarzystw: Polskiego Towarzystwa Socjologicznego i Polskiego Towarzystwa Historycznego. Po powrocie do Poznania, w różnych okresach angażował się w życie naukowe jako członek rad naukowych: Instytutu Śląskiego w Opolu, Ośrodka Badań Naukowych w Olsztynie, IZ, IS UAM, jako przewodniczący Rady Programowej Instytutu Historyczno-Społecznego w Szczytnie, członek redakcji kwartalnika „WeltTrends”, rady redakcyjnej „Studiów Śląskich”, „Rocznika Polskiej Polityki Zagranicznej”, ale także w gremiach międzynarodowych np. jako członek rady naukowej *Association for the study of the world refugee problem AWR* w Rzymie. Obecnie zasiada m.in. w radzie naukowej Instytutu Północnego, radzie programowej Ośrodka Badań Regionalnych i Obszarów Pogranicza, działającej przy Instytucie Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego czy radzie naukowej „Wrocławskiego Rocznika Historii Mówionej”.

Wśród zainteresowań badawczych Profesora wymienić należy przede wszystkim zagadnienia mniejszości narodowych i etnicznych oraz socjologię Ziemi Zachodnich i Północnych. Szczególnym zainteresowaniem obdarzył Mazurów oraz mniejszość niemiecką. Wśród ZZiP „jego” regionem pozostały Warmia i Mazury, gdzie rozpoczął swoją pracę naukową. Prof. Sakson był także inicjatorem i przewodniczącym Niezależnego Zespołu Socjologów ds. sytuacji ludności rodzimej na Ziemiach Zachodnich i Północnych, działającego od 1988 r. w Instytucie Zachodnim, który skupiał grono wybitnych specjalistów, badających Ślązaków, Kaszubów, Mazurów i Warmiaków oraz mniejszość niemiecką. Pokłosiem badań terenowych prowadzonych przez zrzeszonych w nim badaczy była praca zbiorowa pod jego redakcją *Ślązacy, Kaszubi, Mazurzy*

i *Warmiacy – między polskością a niemieckością* (Poznań 2008). Prof. Sakson w swoich badaniach nie ograniczał się do tych dwóch tematów. Równie istotne w były dla Niego zagadnienia niemcoznawcze – stosunki polsko-niemieckie oraz życie społeczne w Niemczech czy zagadnienia migracji, zarówno historycznych, jak i współczesnych.

Prof. Sakson opublikował ponad 400 opracowań w formie monografii, prac zbiorowych i artykułów naukowych oraz popularnonaukowych. Wśród najważniejszych publikacji wymienić należy te poświęcone Mazurom i Warmii, które stanowiły jeden z głównych filarów jego pracy badawczej m.in.: *Mazurzy – społeczność pogranicza* (Poznań 1990), *Stosunki narodowościowe na Warmii i Mazurach 1945-1997* (Poznań 1998), *Od Kłajpedy do Olsztyna: współcześni mieszkańcy byłych Prus Wschodnich: Kraj Kłajpedzki, Obwód Kaliningradzki, Warmia i Mazury* (Poznań 2011, wydanie niemieckie 2016) oraz *Dziedzictwo Prus Wschodnich. Socjologiczne i historyczne studia o regionie* (2017). Oprócz monografii pod jego redakcją ukazało się kilka fundamentalnych prac zbiorowych, poświęconych zagadnieniom stosunków polsko-niemieckich (*Polska – Niemcy – mniejszość niemiecka w Wielkopolsce. Przeszłość i teraźniejszość*, Poznań 1994, *Transformacja w Polsce i w Niemczech Wschodnich: próba bilansu*, Poznań 2009) oraz Ziem Zachodnich i Północnych (np. *Ziemie Odzyskane/Ziemie Zachodnie i Północne 1945-2005 – 60 lat w granicach państwa polskiego*, Poznań 2007). Swoistego bilansu swoich prac poświęconych ZZiP dokonał w najnowszej monografii, wydanej z okazji 75. rocznicy przyłączenia ich do Polski – *Nowe społeczeństwo Ziem Zachodnich i Północnych (1945-2020)* wydanej w 2020 r. przez Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. (Wykaz ważniejszych prac Profesora wydanych w Instytucie Zachodnim zamieszczono poniżej).

Od wielu lat prof. Sakson jest orędownikiem powstania Muzeum Ziem Zachodnich, którego to stanowiska konsekwentnie broni, a argumenty za nim przemawiające przedstawiał w licznych debatach i spotkaniach poświęconych zagadnieniom ZZiP.

Za swoje zasługi prof. Sakson był wielokrotnie odznaczany m.in. Medalem i m. Dra Kurta Obitza (2011), Nagrodą im. Biskupa Ignacego Krasickiego (2011), Złotym Medalem za Długoletnią Służbę (2017), Odznaką Honorową „Za Zasługi dla Województwa Wielkopolskiego” (2016), a 30 sierpnia 2022 r. na Sesji Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie odebrał Odznakę Honorową za Zasługi dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Profesor Sakson jest niekwestionowanym autorytetem dla badaczy zajmujących się podobną Jemu tematyką. Mimo olbrzymiej wiedzy i doświadczenia, nie osiadł na laurach i wciąż pracuje nad kolejnymi projektami. Dał się poznać jako badacz niezwykle pracowity i dobrze zorganizowany. We współpracy cechuje go życzliwość i skrupulatność oraz szczególna otwartość na młodych badaczy. Jako starszy kolega z Instytutu (jak sam zwykł się nazywać), zawsze wspierał mnie cennymi radami, zwracał uwagę na niuanse i służył życzliwą, ale nie pobłażliwą recenzją.

Podsumowując życiorys naukowy prof. Saksona należy wskazać, że od początku swojej pracy badawczej do dziś pozostał wierny podjętej problematyce, dzięki czemu stał się w niej czołowym ekspertem. Wierność tematyce badawczej nie zapewniłaby mu takiego statusu bez skrupulatnej pracy naukowej – przeprowadzonych badań socjologicznych, czasem historycznych i studiów metodologicznych. Obok wieloletniej pracy naukowej, dzięki swojej eksperckiej wiedzy nie waha się zabierać głosu w sprawach publicznych, znajdując zastosowanie wyników swoich badań w życiu. Na wszystkich polach swojego działania jest baczny obserwatorem procesów zachodzących społeczeństwie i w wybranych grupach społecznych, a jego pracom towarzyszy dążenie do ich ujęcia w naukowych ramach.

Z okazji jubileuszu Profesora, 16 grudnia 2022 r. w sali konferencyjnej Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM odbyło się okolicznościowe spotkanie, w którym uczestniczyli współpracownicy, uczniowie, przyjaciele i rodzina Jubilata. Gospodarzem uroczystości był prof. Andrzej Stelmach, dziekan WNPiD. Władze rektorskie reprezentował prorektor prof. Tadeusz Wallas, który krótko przedstawił drogę zawodową Jubilata na UAM. Spotkanie prowadził prof. Adam Barabasz, a sylwetkę Jubilata przedstawił prof. Cezary Trosiak, rozpoczynając od przypomnienia mistrzów, którzy mieli znaczący wpływ na naukowy rozwój Profesora Saksona. Następnie przedstawił biografię Jubilata, którego określił mianem *homo sociologicus*, a zakończył krótkim omówieniem książki jubileuszowej, zawierającej oprócz artykułów przygotowanych przez 56 autorów również pełną bibliografię prac Andrzeja Saksona, obejmującą imponującą liczbę 789 pozycji. Pracę zbiorową *Ziemie Zachodnie i Północne. Niemcy. Mniejszości i migracje. Bezpieczeństwo międzynarodowe* (Poznań 2022) wręczyli Profesorowi jej redaktorzy: prof. Stelmach, prof. Barabasz i prof. Trosiak, a część jej autorów była obecna na sali. Życzenia złożyli także zaproszeni goście, przybyli ze wszystkich zakątków Polski. Ze względu na interdyscyplinarny charakter prowadzonych przez Jubilata badań, reprezentowane było zarówno środowisko socjologiczne, jak i politologiczne oraz historyczne. Na spotkanie przybyli przedstawiciele ośrodków naukowych ze wszystkich regionów Ziemi Zachodnich i Północnych (Olsztyn, Szczecin, Zielona Góra, Wrocław), spośród których najliczniej reprezentowany był region Warmii i Mazur, co niewątpliwie wynika z wieloletnich zainteresowań naukowych Profesora. Wiele wątków, nie tylko z naukowej biografii Profesora, zawarł w swoim wystąpieniu Wiktor Leyk, który przedstawił prof. Saksona jako Mazura z wyboru, podkreślając jednocześnie, że jest to jedna z niewielu osób, która na takie miano bezdyskusyjnie zasługuje. Rolę prof. Saksona w badaniach Ziemi Zachodnich podkreśliła dr Justyna Schulz, przypominając, że Jubilat jest równie ważnym członkiem społeczności Instytutu Zachodniego, którego w przeszłości był dyrektorem. Występujący po reprezentantach Warmii i Mazur prof. Marceł Tureczek

Wręczenie książki jubileuszowej (od lewej: prof. Tadeusz Wallas, prof. Andrzej Stelmach, Jubilat oraz prof. Cezary Trosiak)

Zdjęcie: *Radosław Grodzki*

zwrócił uwagę, że postać prof. Saksona ważna jest także w innych regionach ZZiP, szczególnie na Ziemi Lubuskiej, gdzie prace Jubilata są „lekturą obowiązkową”. Nie zabrakło gości z Niemiec (Poczdami) oraz ośrodków spoza ZZiP (Kraków, Toruń, Warszawa). Na zakończenie spotkania sam Jubilat krótko podsumował swój dotychczasowy życiorys, czyniąc stosowne uzupełnienia oficjalnie prezentowanego biogramu i zapowiedział kolejne publikacje planowane na przyszły rok.

Małgorzata Bukiel

WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH PRAC WYDANYCH W INSTYTUCIE ZACHODNIM

- Mazurzy** – społeczność pogranicza. – Poznań: Instytut Zachodni, 1990. – 341, [2] s., [1] k. tabl.; 21 cm. – (Ziemie Zachodnie – Studia i Materiały; nr 15) ISBN 83-85003-43-6
- Młodzież** Berlina Zachodniego: studium socjologiczne. – Poznań: Instytut Zachodni, 1991. – 291 s.; 20 cm. – (Studium Niemcoznawcze Instytutu Zachodniego; nr 59) ISBN 83-85003-50-9
- Stosunki** narodowościowe na Warmii i Mazurach 1945-1997. – Poznań: Instytut Zachodni, 1998. – 428, [3] s., [8] s. tabl. złoż.: mapy; 24 cm. – (Ziemie Zachodnie – Studia i Materiały; nr 21) ISBN 83-85003-94-0
- Rola** mniejszości niemieckiej w stosunkach polsko-niemieckich na przykładzie Warmii i Mazur. – Poznań: Instytut Zachodni, 1998. – 21, [1] s.; 29 cm. – (Zeszyty Instytutu Zachodniego; nr 11)
- Postawy** mieszkańców Ziemi Zachodnich i Północnych a pretensje niemieckich środowisk ziomkowskich / Andrzej Sakson, Joanna Sterzyńska. – Poznań: Instytut Zachodni, [2001]. – 89, [1] s., [8] k. tabl.: il., mapy; 29 cm. – (Zeszyty Instytutu Zachodniego; nr 23) ISBN 83-87688-24-X
- Polacy** i Niemcy – stereotypy i wzajemne postrzeganie. – Poznań: Instytut Zachodni, 2001. – 30, [2] s.: il.; 26 cm. – (Polacy i Niemcy po II Wojnie Światowej: materiały pomocnicze do nauki historii i wiedzy o społeczeństwie; nr 8) ISBN 83-87688-22-3
- Przeszłość** i teraźniejszość stosunków polsko-niemieckich w świadomości społecznej Polaków / [Instytut Zachodni Poznań]. – Poznań: Instytut Zachodni, 2002. – 32 s.; 30 cm. – (Zeszyty Instytutu Zachodniego; nr 25) ISBN 83-87688-26-6
- Od Kłajpedy** do Olsztyna: współcześni mieszkańcy byłych Prus Wschodnich: Kraj Kłajpedzki, Obwód Kaliningradzki, Warmia i Mazury. – Poznań: Instytut Zachodni, 2011. – 828 s., [64] s. tabl.: il.; 24 cm. – (Ziemie Zachodnie – Studia i Materiały; nr 25) ISBN 978-83-61736-15-8

Wybrane redakcje i współautorstwo

- Polska – Niemcy – mniejszość niemiecka w Wielkopolsce: przeszłość i teraźniejszość:** praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Saksona. – Poznań: Instytut Zachodni, 1994. – 280 s.; 24 cm. – (Studium Niemcoznawcze Instytutu Zachodniego; nr 67) ISBN 83-85003-70-3
- Młodzież o Europie: raport o świadomości europejskiej młodzieży w Polsce i w Niemczech** / pod red. Jadwigi Kiwerskiej, Andrzeja Saksona, Marii Tomczak. – Poznań: Instytut Zachodni, 1996. – 87 s.: wykr.; 24 cm. – (Studia Europejskie; nr 4) ISBN 83-85003-79-7
- Pomorze – trudna ojczyzna?: kształtowanie się nowej tożsamości 1945-1995:** praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Saksona. – Poznań: Instytut Zachodni, 1996. – 400 s.; 20 cm. – (Ziemie Zachodnie – Studia i Materiały; nr 17) ISBN 83-85003-78-9
- Utracona ojczyzna: przymusowe wysiedlenia, deportacje i przesiedlenia jako wspólne doświadczenie:** praca zbiorowa / pod red. Huberta Orłowskiego i Andrzeja Saksona. – Poznań: Instytut Zachodni, 1997. – 236, [1] s.; 21 cm. – (Studia Europejskie; nr 3) ISBN 83-85003-77-0
- Ziemie Odzyskane – Ziemie Zachodnie i Północne 1945-2005: 60 lat w granicach państwa polskiego:** praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Saksona. – Poznań: Instytut Zachodni; – Słupsk: Muzeum Pomorza Środkowego, 2006. – 429, [2] s.: il., wykr.; 25 cm. – (Ziemie Zachodnie – Studia i Materiały; nr 23) ISBN 978-83-87688-66-0
- Ślązacy, Kaszubi, Mazurzy i Warmiacy – między polskością a niemieckością:** praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Saksona. – Poznań: Instytut Zachodni, 2008. – 435, [1] s.: il.; 24 cm. – (Ziemie Zachodnie – Studia i Materiały; nr 24) ISBN 978-83-87688-86-8
- Transformacja w Polsce i w Niemczech Wschodnich: próba bilansu** / pod red. Andrzeja Saksona; [tł. tekstów niem. Zbigniew Szulczyński]. – Poznań: Instytut Zachodni, 2009. – 331 s.: il.; 21 cm. – (Prace Instytutu Zachodniego; nr 82). ISBN 978-83-87688-96-7
- Polskie Ziemie Zachodnie: studia socjologiczne** / pod red. Andrzeja Michalaka, Andrzeja Saksona, Żanety Stasienuk. – Poznań: Instytut Zachodni, 2011. – 288 s.: il.; 21 cm. – (Ziemie Zachodnie – Studia i Materiały; nr 26) ISBN 978-83-61736-25-7
- Polsko-niemieckie stosunki społeczne i kulturalne:** praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Saksona. – Poznań: Instytut Zachodni, 2013. – 263, [1] s.: il.; 24 cm. – (Studium Niemcoznawcze Instytutu Zachodniego; nr 92) ISBN 978-83-61736-42-4
- Bilans 25 lat Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 17 czerwca 1991 r.** / Marta Balcerek-Kosiarz, Tomasz Budnikowski, Radosław Grodzki, Piotr Kubiak,

Tomasz Morozowski, Witold Nowak, Andrzej Sakson, Marcin Tujdowski, Maria Wagińska-Marzec; [red. mertyor. Andrzej Sakson, Marta Balcerek-Kosiarz]. – Poznań: Instytut Zachodni, 2016. – 66 s.; 24 cm. – (IZ Policy Papers; nr 17) ISBN 978-83-61736-62-2.

Ziemia Zachodnie i Północne (1945-2020): nowe konteksty / pod red. Małgorzaty Bukiel, Andrzeja Saksona, Cezarego Trosiaka. – Poznań: Instytut Zachodni, 2020. – 414, [1] s., [36] s. tabl.: fot.; 25 cm. – (Ziemia Zachodnie – Studia i Materiały; nr 29) ISBN 978-83-66412-19-4

„Przegląd Zachodni”

Działalność prof. dra Zygmunta Dulczewskiego w Instytucie Zachodnim (z okazji 70-lecia urodzin) // *Przegląd Zachodni*. – 1987, nr 2, s. 105-111.

Działalność Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Mniejszości Niemieckiej Ziemi Wielkopolskiej // *Przegląd Zachodni*. – 1993, nr 1, s. 163-168.

Dziennik: z badań socjologicznych na Warmii i Mazurach w 1948 r. / Stanisław Ossowski; [wstęp] i oprac. Andrzej Sakson // *Przegląd Zachodni*. – 1986, nr 1, s. 135-146.

Dziesięciolecie kwartalnika „WeltTrends” // *Przegląd Zachodni*. – 2003, nr 3, s. 255-256.

Jerzy Krasuski 1930-2009 // *Przegląd Zachodni*. – 2010, nr 1, s. 317-319.

Karol Marian Pospieszalski honorowym obywatelem miasta Poznania // *Przegląd Zachodni*. – 2005, nr 3, s. 255-257.

Kraj Kłajpedzki: zmiany ludnościowe 1945-1950 // *Przegląd Zachodni*. – 2007, nr 3, s. 105-125.

Kultura w integracji Ziemi Odzyskanych // *Przegląd Zachodni*. – 1986, nr 1, s. 186-191.

Lewicowy ruch studencki w Berlinie Zachodnim w latach siedemdziesiątych // *Przegląd Zachodni*. – 1987, nr 3/4, s. 181-193.

Migracje – fenomen XX i XXI wieku // *Przegląd Zachodni*. – 2008, nr 2, s. 11-19.

Mniejszość niemiecka na tle innych mniejszości narodowych we współczesnej Polsce // *Przegląd Zachodni*. – 1991, nr 2, s. 1-23.

Nowa fala migracji w Europie // *Przegląd Zachodni*. – 1995, nr 1, s. 75-86.

Nowe paradygmaty w badaniach Ziemi Zachodnich i Północnych // *Przegląd Zachodni*. – 1998, nr 3, s. 34-39.

Okręg Kaliningradzki – rosyjskim oknem na Europę // *Przegląd Zachodni*. – 1997, nr 1, s. 246-249.

- Perspektywy** polsko-niemieckiej współpracy // *Przegląd Zachodni*. – 2009, nr 3, s. 144-146.
- Polonia** w Niemczech w opinii prasy polskiej i niemieckiej // *Przegląd Zachodni*. – 2012, nr 3, s. 157-184.
- Prawo** azylowe w świetle masowych ruchów migracyjnych // *Przegląd Zachodni*. – 1992, nr 3, s. 215-216.
- Problemy** adaptacji i stabilizacji społecznej ludności z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej na Warmii i Mazurach po 1945 roku // *Przegląd Zachodni*. – 1997, nr 3, s. 91-107.
- Projekt** badawczy: Świadomość europejska młodzieży Polski, Niemiec i Francji // *Przegląd Zachodni*. – 1993, nr 2, s. 251-252.
- Purda** Wielka na Warmii – tożsamość miejsca // *Przegląd Zachodni*. – 2016, nr 2, s. 231-247.
- Sytuacja** ludności warmińskiej i mazurskiej w świetle „Memoriału delegacji Warmiaków i Mazurów” z 1956 r. oraz „Apelu przedstawicieli olsztyńskich stowarzyszeń twórczych i naukowych w sprawie wyjazdów ludności rodzimej do RFN” z 1981 r. // *Przegląd Zachodni*. – 2005, nr 3, s. 203-218.
- Przemiany** więzi społecznej na Warmii i Mazurach // *Przegląd Zachodni*. – 1985, nr 3, s. 63-72.
- Teraźniejszość** i przyszłość Obwodu Kaliningradzkiego: aspekty polityczne i kwestie bezpieczeństwa międzynarodowego // *Przegląd Zachodni*. – 1993, nr 3, s. 49-67.
- Teraźniejszość** i przyszłość Obwodu Kaliningradzkiego (Królewca) // *Przegląd Zachodni*. – 1994, nr 3, s. 198-202.
- Tożsamość** lokalna i regionalna współczesnych mieszkańców byłych Prus Wschodnich // *Przegląd Zachodni*. – 2006, nr 1, s. 221-224.

Wybór na podstawie bibliografii: Marta Pęcak, Anna Wysocka, *Wykaz osiągnięć Prof. Andrzeja Saksona w pracy naukowej, badawczej i popularyzatorskiej*, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, zamieszczonej w pracy zbiorowej pod red. Andrzeja Stelmacha, Adama Barabasza, Cezarego Trościaka, *Ziemie Zachodnie i Północne. Niemcy. Mniejszości i migracje. Bezpieczeństwo międzynarodowe*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2022, ss. 609-674.

NASZE WYDAWNICTWA

INSTYTUT ZACHODNI

ul. Mostowa 27, 61-854 Poznań

tel. +61 852 28 54

fax +61 852 49 05

e-mail: wydawnictwo@iz.poznan.pl

Stanisław Żerko

Niemiecka polityka zagraniczna 1933-1939 (wyd. II uzupełnione)

Studium Niemcoznawcze Instytutu Zachodniego nr 100,

ISBN 978-83-66412-42-2,

Poznań 2022,

464 ss.

Książka stanowi opartą na wnikliwej kwerendzie źródłowej syntezę polityki zagranicznej Trzeciej Rzeszy. Punktem wyjścia stało się przedstawienie koncepcji tej polityki w okresie przed dojściem NSDAP do władzy, jak i kształtowanie się nazistowskiego programu pod wpływem poglądów Hitlera, a także osób z kręgu elit władzy Trzeciej Rzeszy i innych osobistości nawiązujących do tradycyjnego nurtu niemieckiego nacjonalizmu.

Autor przedstawia główne kierunki aktywności niemieckiej dyplomacji w okresie konsolidacji reżimu hitlerowskiego, jak i późniejsze wysiłki budowania mocarstwowej pozycji Rzeszy. Szczegółowo zostały ukazane stosunki z mocarstwami, zwłaszcza próby pozyskania Wielkiej Brytanii jako sojusznika, lecz także wiele uwagi poświęcono polityce wobec mniejszych państw.

Ważne miejsce zajmują też relacje z Polską, szczególnie zabiegi o włączenie naszego kraju do grupy państw-sprzymierzeńców Rzeszy, jak i kryzys powstały w związku z próbą podporządkowania sobie Polski, który doprowadził do rozpętania przez Hitlera II wojny światowej.